

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

M

Bescherming persoonlijke levenssfeer

R,

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Bescherming persoonlijke levenssfeer

nota

Opzet Beleidsbrief Mensenrechten, Democratie en
Internationale Rechtsorde

TER BESLISSING

Datum

6 oktober 2022

Onze Referentie

Min-BuZa.2022.11850-31

Opgesteld door

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Uiterlijk bij

[datum uiterlijk bij]

Plandatum/Deadline Kamer

[datum]

Binnengekomen op

[datum]

Aanleiding

- Uw toezegging in de beleidsbrief Buitenlandse Zaken van 8 maart jl. om een nieuwe mensenrechtenbrief aan de Kamer te sturen, waarin het verband tussen de mensenrechten, rechtsorde en democratie helder weerklinkt.
- De aanbeveling van de IOB om een beleidskader te formuleren voor de bevordering van de ontwikkeling van de internationale rechtsorde.
- Het in juli jl. gepubliceerde AIV-advies 'Mensenrechten: kernbelang in een geopolitiek krachtenveld' dat oproept dat de Nederlandse regering zich nadrukkelijker bezighoudt met het mensenrechtenbeleid.

Geadviseerd besluit

Uw akkoord met:

- Het voorgestelde inhoudelijke kader op basis waarvan de mensenrechtenbeleidsbrief geschreven zal worden.

Kernpunten

- In uw beleidsbrief van 8 maart jl. is opgenomen dat vanwege toenemende druk op de internationale rechtsorde, democratie en op de naleving van de mensenrechten het verband tussen de mensenrechten, rechtsorde en democratie helder zal weerklinken in het mensenrechtenbeleid. Hiertoe heeft u de Kamer een nieuwe mensenrechtenbrief toegezegd waarin speciale aandacht wordt besteed aan democratische waarden en het goed functioneren van de internationale rechtsorde.
- Het opnemen van de Nederlandse inzet op het terrein van de internationale rechtsorde in het mensenrechtenbeleid sluit tevens aan bij de aanbeveling van de IOB om een beleidskader te formuleren voor de naleving van artikel 90 van de grondwet: de bevordering van de ontwikkeling van de internationale rechtsorde. Hoewel Nederland zeer actief is op dit terrein is hier tot nu toe geen beleid voor vastgesteld.
- Ook geeft de nieuwe beleidsbrief opvolging aan het AIV-advies 'Mensenrechten: kernbelang in een geopolitiek krachtenveld'.

- De mensenrechtenbeleidsbrief zal, na uw akkoord, worden opgesteld op basis van het onderstaande inhoudelijke kader. Het voornemen is om de beleidsbrief in december van dit jaar aan de Kamer aan te bieden.

Datum
[datum]

Onze Referentie
[referentienummer]

Toelichting

Kader Beleidsbrief Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde

Effectief beleid, passend in een veranderende wereld

De veranderende wereld kenmerkt zich door een toenemende complexiteit, met daarbij verschillende negatieve ontwikkelingen die de beleidsinzet van het kabinet significant beïnvloeden:

- Multilaterale samenwerking wordt steeds moeilijker, selectiever en transactioneler, de internationale rechtsorde en in het bijzonder de mensenrechten staan onder druk met groeiende ongelijkheid wereldwijd tot gevolg.
- Mondiale machtsverhoudingen verschuiven en de democratische ruimte neemt wereldwijd af. Autocratische leiders voelen zich door elkaar gesterkt en proberen het internationale multilaterale systeem naar hun hand te zetten, met China als belangrijkste voorbeeld.
- De flagrante schending van het VN Handvest door de Russische agressie in Oekraïne zet een bijl aan de wortel van het multilaterale systeem en versterkt de spoiler rol van Rusland.

Mensenrechten, rechtsorde en democratie zijn nauw aan elkaar verbonden en vormen een belangrijk fundament van stabiele en welvarende samenlevingen. De erkenning en bescherming van mensenrechten is niet alleen een kernwaarde van het Nederlandse buitenlandsbeleid, maar ook een welbegrepen eigen belang. Een effectief mensenrechten-, democratie- en internationale rechtsordebeleid dat rekening houdt met de complexiteit van het internationale speelveld leidt tot een voor Nederland meer voorspelbare, welvarende en veilige internationale omgeving. Nederland zet zich, bilateraal en via o.a. de EU, VN en Raad van Europa, dan ook wereldwijd in voor de bescherming en bevordering van mensenrechten, democratie en een sterke internationale rechtsorde, waarbinnen bestaande wet- en regelgeving wordt nageleefd, en waar nodig wordt doorontwikkeld of nieuwe afspraken worden vastgelegd.

Nederland blijft gecommitteerd aan de uitvoering van artikel 90 van de grondwet; het bevorderen van de ontwikkeling van de internationale rechtsorde. Het bevorderen van de naleving van de mensenrechten maakt hier onlosmakelijk onderdeel vanuit en behoort tot de basis van de uitgangspunten van een Feministisch Buitenlandbeleid (FBB).

Nederland zet in op een actieve inzet op de drie pijlers Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde. Om effectief beleid uit te kunnen voeren in een veranderende wereld, met op veel vlakken negatieve ontwikkelingen die de komende jaren zullen voortduren, zal hierbij de balans worden gezocht tussen een duidelijke normatieve verbintenis en een pragmatische *rea/politieke* benadering om wereldwijd en lokaal de grootst mogelijke impact te hebben. Dit betekent soms lastige keuzes op korte termijn, maar altijd met oog voor het bredere belang op lange termijn.

Mensenrechten

Introductie en uitgangspunten

- **Mensenrechten zijn geen Westerse waarden.** Menschenrechten zijn universeel en onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Dit staat, zoals AIV-advies stelt, echter niet gelijk aan uniformiteit in de toepassing van deze rechten. Universaliteit in de zin van universele aanvaarding van mensenrechten, wordt juist versterkt en bevorderd wanneer culturele verscheidenheid wordt erkend.
- **Kernbegrippen:** gelijkheid, non-discriminatie, menselijke waardigheid en vrijheid.
- **Geloofwaardigheid;** erken de tekortkomingen van Nederland en de EU.
- **Minder terechtwijzen, nadruk op gelijkwaardige relatie en constructieve dialoog op basis van gelijkwaardigheid.**
- **Mensenrechten zijn van strategisch belang binnen het buitenlands beleid (conform AIV-advies).** Je kan hier als land beter, sterker en welvarender van worden. Menschenrechten belangrijk voor iedereen. In lijn met het FBB gaat daarbij extra aandacht uit naar de rechten van vrouwen en meisjes en LHBTIQ+.
- **Het belang van bilaterale en multilaterale partnerschappen op basis van gedeelde waarden en belangen;** de Verenigde Naties, EU en Raad van Europa zijn daarbij belangrijke (uitvoerings)partners. Versterkte inzet om verder te kijken dan de traditioneel gelijkgezinde landen en organisaties en ook het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld en jongeren te betrekken.
- **Agenda 2030 biedt een wereldwijd kader voor een samenhangende (integrale) benadering van duurzame ontwikkeling en mensenrechten.** Door de SDG's te realiseren, kan ook een groot aantal mensenrechtendoelen op het gebied van economie, maatschappij en milieu worden verwezenlijkt.

Doelstelling

Het stimuleren van de naleving en de verdere ontwikkeling van de universele rechten van de mens door:

- Het beschermen en ontwikkelen van de mensenrechten, het bijhorende instrumentarium en de instellingen, inclusief bijdragen aan nieuwe rechtsontwikkelingen zoals klimaat, handel/bedrijfsleven, vluchtelingen en digitale wereld.
- Het voorkomen van, beschermen tegen, vervolgen van en aanspreken op mensenrechtenschendingen, met speciale aandacht voor:
  - Gelijke rechten voor vrouwen en meisjes
  - Gelijke rechten voor LHBTIQ+
  - Vrijheid van Religie en Levensovertuiging
  - Vrijheid van meningsuiting online en offline
  - Menschenrechtenverdedigers en maatschappelijke ruimte
- Het ontwikkelen en uitdragen van een positief narratief, dat aangeeft op welke wijze mensenrechten bijdragen aan veiligere, meer welvarende en stabiele samenlevingen.
- Het bijdragen aan het behalen van de SDG's via de Nederlandse BHOS-inzet.
- Het intensiveren van bilaterale en multilaterale partnerschappen op basis van gedeelde waarden en belangen.

Datum

[datum]

Onze Referentie

[referentienummer]

Datum
[datum]

Onze Referentie
[referentienummer]

Democratie

Introductie/uitgangspunten

- Wereldwijd is er sprake van democratische achteruitgang. Op veel plekken worden democratische instituties dusdanig (door overheden zelf) beperkt dat zij niet meer bijdragen aan het functioneren van een democratie.
- Democratische landen zijn eerder geneigd tot het beschermen van de internationale rechtsorde, inclusief de mensenrechten.

Doelstelling

- Het actief bijdragen aan het stabiliseren van democratieën onder druk, het stimuleren van een democratische ontwikkeling in ontvankelijke landen en het tegengaan van de inperking van de democratische ruimte wereldwijd, door:
  - het bevorderen van mediavrijheid, het beschermen van journalisten en het tegengaan van desinformatie.
  - het versterken van het maatschappelijk middenveld en hun ruimte om betekenisvol te opereren en participeren.
  - het stimuleren van de ontwikkeling van democratische instellingen, de rechtstaat en het tegengaan van ondermijning.
  - Het aangaan en intensiveren van partnerschappen met democratische landen en landen die kunnen worden beschouwd als democratische groeimarkten en landen waar sprake is van enige democratische teruggang.
  - Het ontwikkelen en uitdragen van een positief narratief, dat aangeeft op welke wijze democratische waarden bijdragen aan veiligere, meer welvarende en stabiele samenlevingen.

Internationale Rechtsorde

Introductie/uitgangspunten

- Artikel 90 van de grondwet: de regering heeft de grondwettelijke taak om de ontwikkeling van de internationale rechtsorde te bevorderen.
- Fundamentele principes die de internationale rechtsorde eigen zijn, dienen in licht van de veranderende wereldorde te worden beschermd. Nederland verbindt zich aan een wereldorde die op regels is gebaseerd waarbij het internationaal recht en het Handvest van de Verenigde Naties als leidraad fungeren.

Doelstelling

Bijdragen aan de bescherming en het ontwikkelen van de Internationale Rechtsorde door:

- Ontwikkelen en waar mogelijk codificeren van internationale normen en waarden, en het ontwikkelen van wet en regelgeving, zoals bijvoorbeeld MVRUIM, autonome wapensystemen en internationaalrechtelijke toezichtsorganen. Daarbij verder ook speciale aandacht voor het tegengaan van flagrante corruptie en kleptocratie door met gelijkgezinde partners het internationale anti-corruptie instrumentarium tegen het licht te houden om te bezien welke concrete verbeteringen wenselijk en mogelijk zijn.
- Naleving van internationale wet en regelgeving bevorderen met speciale aandacht voor de preventie van massale wreedheden en grootschalige

mensenrechtenschendingen (genocide, oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en etnische zuivering) alsmede (mensenrechten)sanctieregimes.

- Handhaven van internationale wet en regelgeving, waarbij de focus ligt op:
  - Tegengaan van straffeloosheid en verantwoording afleggen voor internationale misdrijven. Documentatie en bewijsgaring zijn hierbij van groot belang.
  - Hoven en tribunalen. Ter bevordering van de internationale rechtsorde en de bestrijding van straffeloosheid voert Nederland beleid ('gastlandbeleid') om internationale hoven en tribunalen in Nederland te laten vestigen en ondersteunen.
- Actieve outreach naar derde landen om de belangen, voordelen en de bescherming van de international rules based order voor het voetlicht te brengen.

Datum

[datum]

Onze Referentie

[referentienummer]

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

M en R

Bescherming persoonlijke levenssfeer

TER BESLISSING

Datum

1 mei 2023

Onze Referentie

Min-BuZa.2022.924

Opgesteld door

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Uiterlijk bij

Plandatum/Deadline Kamer

9 juni 2023

Binnengekomen op

nota

Beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde

Aanleiding

- Toezegging in de beleidsbrief Buitenlandse Zaken van 8 maart 2022 om een nieuwe mensenrechtenbrief aan de Kamer te sturen, waarin het verband tussen de mensenrechten, rechtsorde en democratie helder weerklinkt.
- De aanbeveling van de IOB om een beleidskader te formuleren voor de bevordering van de ontwikkeling van de internationale rechtsorde.
- Het in juli jl. gepubliceerde AIV-advies 'Mensenrechten: kernbelang in een geopolitiek krachtenveld' dat oproept dat de Nederlandse regering zich nadrukkelijker bezighoudt met het mensenrechtenbeleid.

Geadviseerd besluit

Uw akkoord met:

- Bijgaande beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde.

Kernpunten

- Focus van de beleidsnota is effectief beleid, passend in een veranderende wereld. De huidige geopolitieke context vraagt om een vernieuwde, effectieve en meer geïntegreerde aanpak op de drie kernthema's: mensenrechten, democratie en internationale rechtsorde.
- Deze nota zet de hoofdlijnen van die aanpak uiteen en omvat zowel inzet van middelen vanuit de bestaande (mensenrechten)programma's van Buitenlandse Zaken als de BHOS-financiering.
- N.a.v. commentaar van M op 21/4 zijn de volgende punten aangepast:
  - Nota ingekort door aantal herhalingen en de inhoudsopgave te verwijderen;
  - Herformulering van aantal kopjes en zinnen (geel gearceerd), wijziging volgorde en nummering van 5 MR-prio's (vrouwen en meisjes eerst, daarna lhbtqi+);
  - NB verwijderingen van zinnen zijn niet gearceerd.
- N.a.v. commentaar van R op 21/2 zijn de volgende punten aangepast:

- De volgorde van de mensenrechtenprioriteiten consistent aangepast (gelijke rechten lhbtqi+, vrouwen en meisjes, FoRB, vrijheid van meningsuiting, MRVs), incl. in de annex;
- Beleidsinzet op internationale rechtsontwikkeling en normstelling minder geconcretiseerd, daar het een nota op hoofdlijnen is.
- N.a.v. commentaar van M op 5/12 zijn de volgende aspecten aangepast:
  - Inleiding is aangepast met benoeming van de huidige trends, de gevolgen daarvan en de noodzaak van aangepast beleid. Ook worden de doelstellingen en de reikwijdte van het beleid benoemd.
  - De structuur is aangepast, de nota bestaat nu uit twee delen. Het eerste deel geeft de vijf uitgangspunten op basis waarvan Nederland een effectief en toekomstbestendig beleid kan voeren, terwijl de internationale invloed van zowel Nederland als Europa afneemt en mensenrechten en democratische waarden steeds minder vanzelfsprekend zijn. Dit zijn:
    - Koppeling mensenrechten, democratie en internationale rechtsorde.
    - Gedifferentieerde aanpak: gelijkwaardige dialoog en samenwerking waar mogelijk, assertief waar nodig
    - Intensivering samenwerking in partnerschappen met landen, coalities en maatschappelijke organisaties
    - Versterken van multilaterale instellingen, structuren en instrumenten
    - Internationale rechtsontwikkeling en normstelling
  - Het tweede deel gaat per hoofdstuk (mensenrechten, democratie, internationale rechtsorde) in op hoe de vijf uitgangspunten terugkomen in het beleid.
  - Ter bevordering van de leesbaarheid zijn tekstuele aanpassingen gemaakt en is de nota ingekort. De resultaten die Nederland wil bereiken op de vijf mensenrechtenprioriteiten zijn in Annex 1 ondergebracht. Ook zullen verdere uitwerking en voorbeelden separaat worden gebruikt bij de uitvoering van de nota en in de jaarlijkse mensenrechtenrapportage aan de Kamer.

Datum

14 februari 2023

Onze Referentie

Min-BuZa.2022.924

Toelichting

- Bijgaande beleidsnota is uitgewerkt n.a.v. het eerder goedgekeurde inhoudelijke kader (Min-BuZa.2022.11850-31) en brede afstemming binnen Buitenlandse Zaken, met verschillende ministeries en de Koninkrijkslanden.
- De beleidsnota zal na uw akkoord nog schriftelijk worden voorgelegd aan de CORIA (uiterlijk 15 mei), waar deze nota eerder is besproken.
- Na de CORIA gaat het stuk naar de RDINEV van 6 juni.
- Na de opvolgende Ministerraad (9 juni) kan het stuk aan de Kamer worden verstuurd. Voor verzending zal de opmaak verder worden verzorgd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

TER BESLISSING

Datum
25-05-2023
Onze Referentie

Opgesteld door
Bescherming persoonlijke levenssfeer

Uiterlijk bij
26-05-2023

Plandatum/Deadline Kamer
9 juni 2023
Binnengekomen op
23 mei

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

M en R

Bescherming persoonlijke levenssfeer

nota

Aanleiding

Schriftelijke consultatie CoRIA over de Beleidsnota Mensenrechten-Democratie-Internationale Rechtsorde + Annex

Agendering van de stukken in de RDINEV van 6 juni a.s.

Geadviseerd besluit

Uw akkoord met aangehechte stukken

Kernpunten

- Er zijn n.a.v. bespreking in de Coria minimale tekstuele wijzigingen doorgevoerd in de beleidsnota, deze zijn geel gearceerd. In de annex zijn geen wijzigingen doorgevoerd.
- Belangrijkste wijzigingen:
  - Op nadrukkelijk verzoek BZK is tweemaal een zin over de Raad van Europa toegevoegd (p. 12 en 15), ook wordt de RvE genoemd op p.1;
  - Bescherming persoonlijke levenssfeer relatie tot het principe 'hand in eigen boezem', de volgende zin toegevoegd:
    - "Daarnaast zal het ministerie van Buitenlandse Zaken ook intern aandacht geven aan de eigen uitdagingen, zoals op het gebied van racisme."
- M ondertekent de aanbiedingsbrief aan de TK mede namens R, dit geldt tevens voor het RDINEV aanbiedingsformulier.
- Tijdsplan:
  - Behandeling RDINEV 6 juni
  - Agendering MR 9 juni
  - Daarna opmaak en verzending aan TK

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

M en R

Bescherming persoonlijke levenssfeer

TER BESLISSING

Datum

25-05-2023

Onze referentie

Min-BuZa.2022.924

Opgesteld door

Bescherming persoonlijke levenssfeer

Uiterlijk bij

09-06-2023

Plandatum/Deadlin Kamer

30 juni 2023

nota

Beleidsnota Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde

Aanleiding

Conform besluitvorming RDINEV van 6/6; agendering van de Beleidsnota Mensenrechten-Democratie-Internationale Rechtsorde in de RMR vanwege Koninkrijksdimensie

Geadviseerd besluit

Uw akkoord met aangehechte stukken

Kernpunten

- Agendering van de stukken in de RDINEV van 6 juni j.l.; hieruit bleek voorkeur AZ om in RMR te agenderen i.v.m. Koninkrijksdimensie.
- R heeft tijdens RDINEV toegezegd dat punten van BZK (referenties naar Koninkrijk, formuleringen rondom slavernijverleden) nog zullen worden verwerkt. Idem voor opmerking NCTV (verwijzing naar internationale cyberstrategie i.p.v. nationale).
- Deze punten zijn verwerkt en met BZK en NCTV geaccordeerd per mail.
- M zal in de RMR van 30 juni het stuk inleiden ter afhamering.
- De Koninkrijkslanden worden tevens apart geïnformeerd over behandeling, en bedankt voor hun betrokkenheid in eerdere proces (beginstadium en schriftelijke CoRIA).
- M ondertekent de aanbiedingsbrief aan de TK mede namens R.
- Tijdsplan:
  - Agendering RMR 30 juni
  - Daarna verzending aan TK
  - 25/09 commissiedebat